

Uvodnik

Ko je pred štirimi leti Sodobna pedagogika (skupaj s svojim predhodnikom Popotnikom) praznovala 130 let obstoja, je Tadej Vidmar v priložnostni analizi zapisal: »Revija je zadnjih nekaj let postavljena pred dvojni izziv, ki je povezan tako z načinom financiranja kot z uvrščanjem v mednarodne bibliografske baze, namreč, kako in v kolikšnem obsegu obravnavati domače aktualne probleme in s tem tudi dajati prednost domačim avtorjem ter kako uresničiti najustreznejše razmerje med teoretičnimi, znanstvenimi prispevki ter strokovnimi izkušnjami in refleksijo dela pedagoških praktikov.« (Vidmar 2013, str. 27) Danes, ko vstopa Sodobna pedagogika v svoje 134. leto oziroma 68. leto s sedanjim imenom in v drugo leto vključitve v vplivno mednarodno bibliografsko bazo Scopus (Elsevier), je opisani izziv še večji, ne povezan zgolj s finančnimi težavami, temveč zlasti s poslanstvom revije ter posredno poslanstvom pedagogike same.

Revija je bila od vsega začetka namenjena učiteljstvu in drugim delavcem na področju vzgoje in izobraževanja, sprva, kot piše Vidmar (prav tam), je imela narodnobuditeljsko vlogo, kasneje pedagoško strokovno. Njena znanstvena narava se je krepila pozneje in postopoma, gotovo najizraziteje po letu 1950, ko je njen izdajatelj postalo novoustanovljeno Pedagoško društvo LR Slovenije, ki je reviji dalo sedanje ime. Avtorji so v njej vseskozi objavljali svoje teoretske razprave in izsledke raziskav s temeljnim namenom prispevati delček v zakladnico slovenske pedagoške misli ter nuditi podporo domači pedagoški praksi. Pri tem niso bili ozko etnocentrični, temveč so se vedno opirali tako na svetovne pedagoške avtoritete kot tudi iskali praktične zglede v drugih okoljih. Ne glede na to, na katero kulturnopedagoško okolje so se opirali in katero kritizirali, pedagoških idej niso snovali zaprti v lastne meje (Ermenc 2014, str. 41).

Pedagogiko kot znanost zaznamuje dvojno poslanstvo (Ermenc, Vujisić-Živković in Spasenović 2015): porojena je bila iz čudenja nad fenomenom vzgoje in njenim vplivom na razvoj človeka, a opaznejše mesto je v strokovnih in akademskih krogih pridobila šele z razvojem javnih šolskih sistemov, ki je terjal oblikovanje praktičnih rešitev za številne vzgojne in izobraževalne izzive. Ker so v posameznih akademskih okoljih dajali več prednosti prvemu poslanstvu, v drugih okoljih spet drugemu, in ker so bile potrebe posameznih šolskih sistemov deloma različne, so se v teh okoljih razvile različne pedagogike (prim. npr. Hofstetter, Schnewly 2002). Kot vemo iz zgodovine pedagogike, so naši avtorji v največji meri pripadali germanskemu krogu, ki pa so ga nekateri pedagogi – kot med drugim nazorno prikaže Vidmar v zgoraj omenjenem prispevku (2010) – na začetku 20. stoletja začeli kritično spodbijati in prinašati v naše okolje drugačne ideje ter pluralizirati pedagoško misel in raziskovanje. Pomembno mesto teh spopadov, tudi močno čustveno obarvanih, je bila ravno naša revija. Vendarle se zdi, da je avtorje, ne glede na njihovo paradigmatško ozadje, nekaj družilo; družila jih je želja, da bi pomagali izboljšati vzgojne in izobraževalne prakse v domačem okolju.

V sodobnem globaliziranem času, še zlasti po letu 2010, ko je Sodobna pedagogika uvedla dvo- ali večjezičnost v vseh številkah (Kovač Šebart, 2010), se je njeno

poslanstvo začelo postopoma spreminjati. Uredniški odbor pod vodstvom glavne in odgovorne urednice Mojce Kovač Šebart se je takrat odločil, da bo zaradi znanstvene politike, ki od raziskovalcev terja mednarodno vpetost in odmevnost, na ta način dodatno podprl slovenske avtorje pri njihovem vstopanju v mednarodno raziskovalno skupnost ter hkrati preprečil, da bi Sodobna pedagogika zapadla v »folkloro, odrezano od mednarodnih tokov« (prav tam, str. 5). Seveda je s tem revija širše odprla vrata tudi avtorjem iz drugih okolij, hkrati tudi njihovim še bolj raznolikim paradigmatiskim ozadjem, raziskovalnim tematikam, metodološkim tradicijam ter različnim praksam pisanja strokovnih in znanstvenih besedil. Odpirati se je ne nazadnje začela tudi specifičnim vprašanjem, s katerimi se soočajo v drugih sistemih izobraževanja, ter tudi vprašanjem o »koloniziranju« pedagogike. Zato sem prepričana, da globalistična usmeritev Sodobne pedagogike ni zgolj eksistencialna nuja, temveč tudi vir bogastva in priložnost za prevetritev ustaljenih diskurzivnih vzorcev tako članov vsakokratnih uredniških odborov kot tudi bralcev. V isti sapi pa je vendarle treba dodati, da nova situacija zgoraj navedene finančne in konceptualne izzive dodatno pogloblja. Uredniški odbor se pri odločitvah glede objave posameznih člankov znova in znova sprašuje o vrednosti teh člankov za domačo in tujo strokovno javnost; o postopni marginalizaciji lokalno pomembnih in strokovnih vprašanj in s tem o izzivih ohranjanja stika z našimi bralci; o mejah znanstvene in metodološke pluralnosti; o pomenu prevajanja člankov v slovenski jezik in še in še. Čeprav člani uredniškega odbora nismo vedno soglasni in nimamo povsem enotnega pogleda na kakovost, je kakovosti zavezan vsak od nas in skupaj si še vedno prizadevamo ohranjati dosedanje dvojno poslanstvo revije: nuditi strokovno oporo kolegom iz pedagoške prakse ter hkrati objaviti čim več člankov, »ki vplivajo na razvoj stroke v mednarodnem merilu« (Kovač Šebart 2010, str. 5).

Koliko smo pri tem uspešni, bralci presoiate sami, vsekakor pa so pestrost tematik, raziskovalno-metodološki pluralizem, široka razgledanost med mednarodnimi viri in odziv na globalizacijo tudi značilnosti prispevkov, ki jih prinaša prva številka letnika 2017.

Številko odpira članek izpod peresa **Robija Krofliča** *Pedagoški pomen zgodbe in narativne vednosti*, v katerem nas sooči s sicer nekoliko zanemarjeno tematiko, vzgojno vlogo umetnosti. Avtor poudarja, da ima umetnost, zlasti pa zgodba kot nosilka narativne vednosti, pri vzgoji in izobraževanju izjemno pomembno vlogo in je v vsej zgodovini dokumentiranega razmišljanja zasedala pomembno mesto v pedagoških teorijah o ciljnih vzgoje in izobraževanja. Umetnost, trdi Kroflič, se je izkazala za enega najprimernejših medijev za razvoj identitete, sebstva in moralne samopodobe otroka/mladostnika, hkrati pa kot pomembna kulturna dejavnost, zato je poznavanje umetnosti in njenih tehnik/metod del splošne, za nekatere posameznike pa tudi del poklicne izobrazbe. V osrednjem delu članka se avtor posveti poglobljeni razčlenitvi pedagoške vrednosti zgodbe, v zaključku pa razmišlja o vpetosti zgodbe v vzgojno-izobraževalne pedagoške pristope. Pri tem pride do sklepa, da je zgodba pomembna tako v vlogi ilustracije deduktivne vednosti kot tudi v vlogi sebi lastnega induktivnega/izkustvenega spoznanja. Slednja, ugotavlja avtor, je danes v šoli žal premalo prisotna, a zdi se, da (zlasti v tujini) spet pridobiva veljavo.

Tudi z drugim člankom ostajamo na vzgojnem področju. Avtorici **Metka Kuhar** in **Katja Jeznik** v članku z naslovom *Deliberativno razpravljanje učiteljev o vzgojnem ukrepanju v osnovni šoli* predstavljata izsledke zanimive raziskave o vplivu različnih načinov usmerjanja razprav o vzgojnem ukrepanju učiteljev v osnovni šoli na kakovost razpravljaljskega procesa in na stališča do vzgojnih ukrepov. V pedagogiki utrjujeta koncept deliberacije, ki – kot nas poučita – izhaja iz politologije in pomeni tehten in skrben premislek različnih informacij ter stališč o določenem vprašanju, ki vpliva na različne interesne skupine in ima pomen za družbeni razvoj. Cilj takega premisleka je doseči zadostno mero strinjanja o nadaljnjem delovanju, njen bistveni vidik pa so demokratični komunikacijski mehanizmi. Avtorici predstavljata rezultate raziskave o strategijah vzgojno-disciplinskega ravnanja 226 učiteljev s 13 osnovnih šol. Učitelji na vsaki šoli so bili razdeljeni v dve skupini, pri čemer je bila ena profesionalno moderirana v skladu z deliberativnimi kriteriji, v drugi pa je razprava potekala prosto. Rezultati eksperimenta kažejo na velik pomen strukturiranega in zavestnega vodenja razprav med učitelji v skladu z deliberativnimi kriteriji. Pri moderiranih razpravah je bila deliberativnost po več kriterijih večja kot v nemoderiranih, rezultati razpravljanja pa so šli v bolj demokratično smer. Čeprav je v raziskavi razprave usmerjala profesionalna moderatorka, zaključujeta, profesionalna usposobljenost vodje razprave ni nujna. Nujno pa je, da razprava poteka v skladu z določenimi komunikacijskimi in demokratičnimi kriteriji ter da je vodja vešč ozaveščanja samega razpravljaljskega procesa. Zato je obvladovanje določenih tehnik vodenja lahko v veliko podporo.

Gotovo bi se avtorja naslednjega prispevka **Siniša Kušić** in **Sofija Vrcelj** strinjala z menoj, če bi rekla, da je eno globalna vpetost pedagogike, nekaj povsem drugega in spornega pa njena kolonizacija prek močnih globalnih igralcev. V članku *V iskanju identitete (študija) pedagogike – hrvaški kontekst* namreč raziskujeta sodobni pojav amerikanizacije v hrvaški izobraževalni politiki in pedagogiki. Z globalizacijo se je okrepila anglosaška pedagogika, ki v posebno ranljiv položaj postavlja (nekdanja) totalitarna okolja, kjer je ena politična ideologija preglasila druge in kjer se po novem dogaja, kot poudarjata avtorja, da je ena doktrina zamenjala drugo. Kritična sta zlasti do raziskovalcev, ki z namenom deideologizacije nekritično sprejemajo drugo doktrino in s tem spodkopavajo samo znanstveno naravo pedagogike. Da pedagogika tako v družbi postaja postranska in se celo odpravlja, so odgovorni zlasti pedagoški raziskovalci sami, ki dopuščajo pozicioniranje pedagogike kot uslužne znanosti.

Trajna tematika v pedagoškem raziskovanju je tudi vprašanje kakovosti pedagoškega procesa, vključujoč zadovoljstvo učečih se v njem. **Marijana Županić Benić** in **Siniša Opić** sta raziskovala zadovoljstvo študentov s študijskim predmetom Didaktika likovnega pouka na hrvaških učiteljskih fakultetah ter ugotavljala vpliv posameznih elementov zadovoljstva na njihove študijske dosežke. Ugotovila sta, da na zadovoljstvo in kakovost študijskih dosežkov najbolj vplivajo število študentov v skupini, delež njihove odsotnosti s predavanj ter splošno zadovoljstvo s predmetom, na katero vpliva zlasti tesen odnos med predavateljem in študenti. Poudarjata, da je pogosta odsotnost lahko kazalec nizke motivacije in pomanjkanja interesa, a hkrati tudi obremenjenosti študentov z drugimi obveznostmi. Raziskava

tudi razkriva, da delo v velikih študijskih skupinah ovira razvoj tesnejšega odnosa med predavateljem in študenti, kar pa se kaže kot ključni dejavnik njihovega zadovoljstva. Pri oceni zadovoljstva študentov gre torej za preplet številnih dejavnikov, med katerimi so pomembni tudi takšni, na katere predavatelji nimajo vpliva. Iz tega razloga, skleneta avtorja, na oceno kakovosti dela predavateljev izpitni dosežki študentov ne smejo imeti vpliva.

Zadnji znanstveni prispevek letošnje prve številke sva pripravila **Borut Mikulec** in **Klara Skubic Ermenc**. V članku z naslovom *Slovensko ogrožje kvalifikacij: od globalnih in evropskih priporočil do Zakona o slovenskem ogrožju kvalifikacij* razčlenjujeva proces evropeizacije izobraževanja, ki se v Evropski uniji uveljavlja zaradi vzpostavljanja skupne politike izobraževanja. Koncept evropeizacije je teoretsko izhodišče, ki omogoča analizo enega od aktualnih političnih orodij evropske izobraževalne politike, to je Evropskega ogrožja kvalifikacij, ter pod njegovim vplivom nastajajočih nacionalnih ogrožij kvalifikacij (tudi slovenskega). Na prvi pogled se morda zdijo marginalna, toda nacionalna ogrožja kvalifikacij so tipičen in nazoren produkt globalne (hkrati tudi evropske) izobraževalne politike, v kateri se prepletajo trije dejavniki: globalna z neoliberalizmom zaznamovana politika izobraževanja s svojo težnjo po deregulaciji, marketizaciji in poblagovljenju izobraževanja; kolonizirajoča anglosaška izobraževalna paradigma ter lokalni vplivi. Igra vseh treh dejavnikov, kljub drugačni intenci globalnih igralcev, povzroča raznolike in ne povsem predvidljive učinke.

Znanstvenim prispevkom sledita še dva zanimiva zapisa. Objavljamo odziv na recenzijo prevoda revidirane Bloomove taksonomije *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja*, ki smo jo objavili v prejšnji številki *Sodobne pedagogike*. Veseli smo, da se je na recenzijo odzvala prevajalka knjige **Sonja Sentočnik**. Številko zaokrožuje recenzija **Edvarda Protnerja**, ki analizira monografijo avtorjev s Trnavske univerze o razvoju pedagogike na Slovaškem med letoma 1918 in 1945.

*Dr. Klara Skubic Ermenc
Glavna in odgovorna urednica*

Literatura in viri

- Ermenc, K. S., Vujisić Živković, N., Spasenović, V. (2015). Theory, practice and competences in the study of pedagogy - views of Ljubljana and Belgrade university teachers. *CEPS journal*, 5, št. 2, str. 35–55.
- Ermenc, K. S. (2014). *Uvod v primerjalno pedagogiko*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Hofstetter, R. in Schneuwly, B. (2002). Institutionalisation of Educational Sciences and the Dynamics of Their Development. *European Educational Research Journal*, 1, št. 1, str. 3–26.
- Kovač Šebart, M. (2010). Podatkovne baze in citatni indeksi revije ne bodo spravili s sveta. Spremnna beseda k letošnji zadnji številki. *Sodobna pedagogika*, 61, št. 5, str. 5–13.
- Vidmar, T. (2013). 130 letnikov *Popotnika* oziroma *Sodobne pedagogike* – položaj in polemike. *Sodobna pedagogika*, 64, št. 4, str. 12–29.